

**Een verkennend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan Kempkesberg te
Ysselsteyn, gemeente Venray (L)**

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

ARC-Rapporten 2009-180

Geldermalsen
2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan Kempkesberg te Ysselsteyn, gemeente Venray
(L)

ARC-Rapporten 2009-180
ARC-Projectcode 2009/601

Tekst

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Afbeeldingen

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Redactie

A.J. Wullink

definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Ysselsteyn, Kempkesberg
Projectcode	2009/601
CIS-code	37405
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Oprachtgever	Econsultancy Boxmeer, dr. J.J.A. Wijnen
Contact	0485-581818, wijnen@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Venray, dhr. M. Terpelle
Contact	06-11913386, michel.terpelle@venray.nl
Toetsing	SRE Milieudienst, drs. J. Schotten
Contact	040-2594403, j.schotten@milieudienst.sre.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Kempkesberg
Plaats	Ysselsteyn
Gemeente	Venray
Provincie	Limburg
Kaartblad	52B
RD-coördinaten	N: 190832/391530 O: 190894/391367 Z: 190781/391334 W: 190719/391495
Oppervlakte	ca. 10.625 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden
Geomorfologie	Lage landduinen met bijbehorende vlakten/laagten (3L8) en dekzandruggen al dan niet met oud bouwlanddek (3L5).
Bodem	Veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand (Hn21).
Historische situatie	Aan het begin van de 19e eeuw maakte de locatie deel uit van een heidegebied. Sinds het plangebied rond 1920 in cultuur is gebracht, hebben er zich in en in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied vrijwel geen veranderingen meer voorgedaan.
Archeologische verwachting	De locatie heeft een hoge verwachting voor jagers-verzamelaars (Paleolithicum/Mesolithicum) en een lage verwachting voor landbouwers (Neolithicum en later).

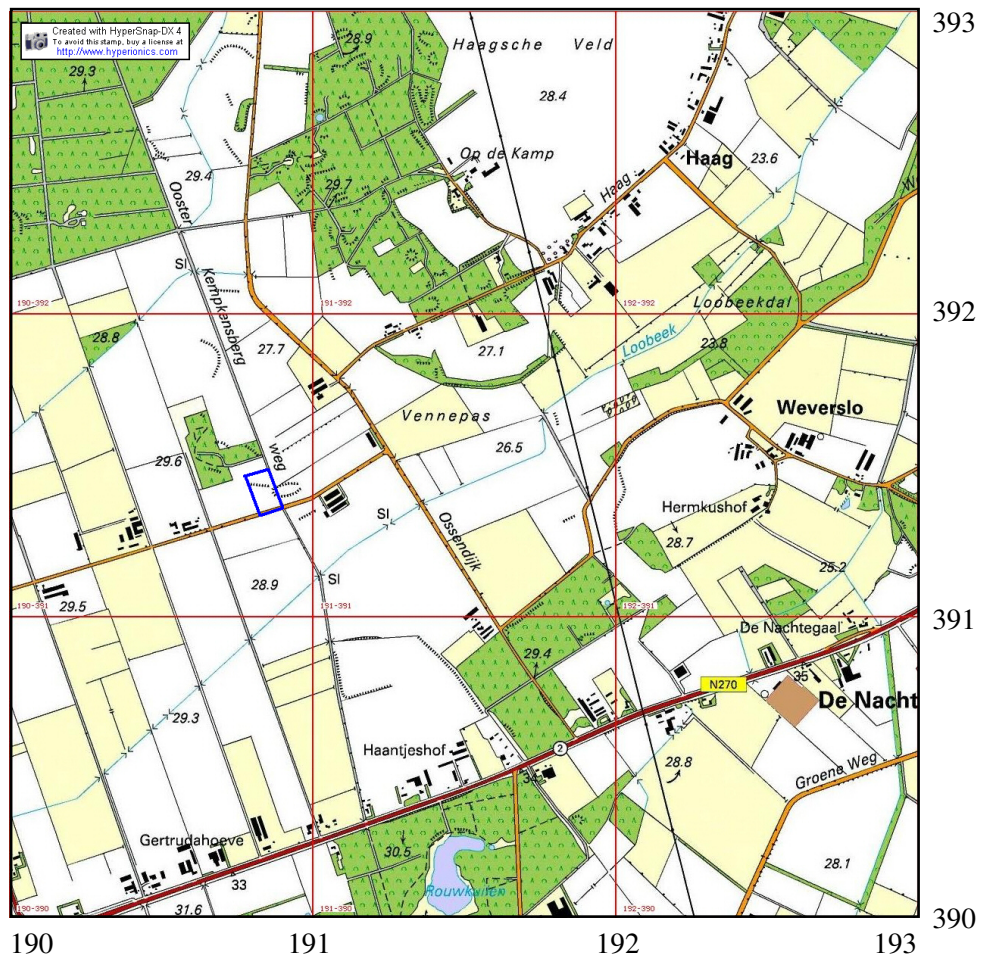

Legenda

 Onderzoekslocatie

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Boxmeer heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Kempkesberg te Ysselsteyn in de gemeente Venray. (afb. 1). Aanleiding van dit onderzoek vormt de voorgenomen realisering van een bouwblok ten behoeve van een veehouderij. Hierbij zal het plangebied met een oppervlakte van 10.625 m² vrijwel compleet worden bebouwd. Onder de stallen die binnen het bouwblok gebouwd zullen worden, zijn mestkelders met een aanlegdiepte van 1,0 à 1,2 m –mv voorzien. De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 7 oktober 2009 door dr. J.J.A. Wijnen van Econsultancy, onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In september 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Uit de landschappelijke ligging, (lage landduinen met bijbehorende vlakten/laagten en dekzandruggen, waarop zich veldpodzolen ontwikkeld hebben) blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Volgens de Archeologische Verwachtingskaart (jagers-verzamelaars) en de Archeologische Verwachtingskaart van de gemeente Venray ligt het plangebied grotendeels binnen een gebied met een hoge verwachting en deels binnen een gebied met een lage archeologische verwachting. Voor de Archeologische Verwachtingskaart voor landbouwers ligt het plangebied binnen gebieden met een lage verwachting. Verder zijn er veel archeologische resten uit het Mesolithicum en enige uit het Neolithicum gevonden in een gebied van 300 tot 1.000 m rondom het plangebied. Verder lag op circa 250 m ten oosten van het plangebied een drassig gebied, het Weverloose Ven. De nabijheid van nattere gebieden kan interessant zijn geweest voor o.a. jachtkampementen.

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Wijnen, J.J.A., september 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Kempkesberg te Ysselsteyn in de gemeente Venray*, Econsultancy Rapport 0909349 (conceptversie).

Uit regionaal en landschappelijk oogpunt is bekend dat het Peelgebied op de Peelhorst vooral aantrekkelijk is geweest in de vroege prehistorie (Laat-Paleolithicum tot Bronstijd). In latere perioden was het een nat en open gebied, waar de kans op bewoning door landbouwende gemeenschappen klein moet worden geacht. Bij Steentijd verwachting (Laat-Paleolithicum tot Bronstijd) kunnen vondsten en/of sporen van kleine steentijd jachtkampementen (basisnederzettingen met een omvang van 200 m² tot 1.000 m²) worden aangetroffen. Ook een groter basiskamp uit de Steentijd kan niet worden uitgesloten. Bij dergelijke vindplaatsen betreft het voornamelijk strooiing van overwegend (bewerkt) vuursteen.

De afzettingen behoren tot de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden en binnen deze eenheid waarschijnlijk tot het Jonge Dekzand. Dat betekent dat er op enige diepte tot mogelijk vlak bij het maaiveld zich afzettingen van het Oude Dekzand kunnen bevinden. Vuursteenvindplaatsen in de Peelregio komen ook voor op veenlagen op het Oude Dekzand, de Usselo veenlaag.

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De vondstenlaag wordt verwacht in de eerste 30 cm beneden het maaiveld. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen en waterputten) worden binnen 50 cm beneden het maaiveld verwacht. De archeologische resten kunnen hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen bestaan. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Gedurende de (diepe) ontginning in de 20e eeuw zijn naar alle waarschijnlijkheid veel vindplaatsen verstoord in de omgeving van de planlocatie en mogelijk op de planlocatie. De kans op het voorkomen van de resten die onverstoord zijn is laag. Daar waar archeologische resten op enige diepte liggen door de afdekking van jonge dekzandafzettingen en/of landduinafzettingen zijn deze mogelijk bewaard gebleven. Het complextypen en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein 5 boringen geplaatst tot maximaal 170 cm –mv. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en de toekomstige nieuwbouw, verspreid over

het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1. In alle boringen zijn zeer fijne, zwak siltige zanden aangetroffen, die in de boringen 3, 4 en 5 vanaf circa 100 cm –mv matig siltig zijn. In boring 1 is onder een 30 cm dikke bouwvoor (Ap-horizont) een restant van een inspoelingshorizont (B-horizont) aangetroffen. Hieronder, vanaf 35 cm –mv, wordt een overgangs- of BC-horizont aangetroffen, die rond 60 cm –mv overgaat in het oorspronkelijke moedermateriaal (C-horizont). In boringen 2–5 wordt onder de 20 tot 30 cm dikke bouwvoor een vergraven laag aangetroffen met een dikte van 5 tot 30 cm. In boringen 2, 3 en 5 bestaat deze laag uit het oorspronkelijke moedermateriaal, met restanten van een inspoelingshorizont (B/Cp-horizont). In boring 4 is er sprake van moedermateriaal vermengd met materiaal uit de bouwvoor (A/Cp-horizont). Onder deze verstoorde laag werd in alle gevallen het onverstoorde moedermateriaal aangetroffen.

Het zwaksiltige zand dat vanaf het maaiveld wordt aangetroffen, is het tijdens het Laat-Glaciaal afgezette eolische dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden) De matig siltige zanden die in boringen 3, 4 en 5 vanaf 1 m –mv zijn aangetroffen, betreft het zogenaamde ‘Oud Dekzand’. Dit zijn fluvio-eolische zanden die zijn afgezet tijdens het Pleniglaciaal. Deze zanden worden ook tot de Formatie van Boxtel gerekend.

Op basis van het grotendeels intacte bodemprofiel in boring 1 en de restanten van inspoelingshorizonten in boringen 2, 3 en 5 in de overige boringen, kan worden gesteld dat het oorspronkelijke bodemprofiel waarschijnlijk een veldpodzol is geweest. De verstoring van het oorspronkelijke bodemprofiel is mogelijk ontstaan bij ontginning van het gebied in de 20e eeuw of door het huidige landgebruik, namelijk de teelt van gazongras.

In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureau-onderzoek door Econsultancy ligt de locatie in een dekzandgebied, waar het dekzand voorkomt in de vorm van ruggen en lage landduinen. Binnen het Laatglaciale dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden) kan op de Peel ook het zogenaamde Laagje van Usselo worden verwacht, een bodem uit het Allerød-interstadiaal. In de ondergrond kunnen fluvioperiglaciale afzettingen uit het Pleniglaciaal worden verwacht (Oud Dekzand). In het dekzand hebben zich op de onderzoekslocatie veldpodzolen ontwikkeld. De locatie heeft volgens de gemeentelijke beleidsadvieskaarten een hoge trefkans voor archeologica uit het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum (jagers-verzamelaars) en een lage trefkans voor archeologica uit latere periodes (landbouwers). Deze trefkans weerspiegelt zich in de archeologische vondsten in de omgeving van de onderzoekslocatie: op enkele vondsten uit het Neolithicum na, stammen de vondsten uit het Mesolithicum.

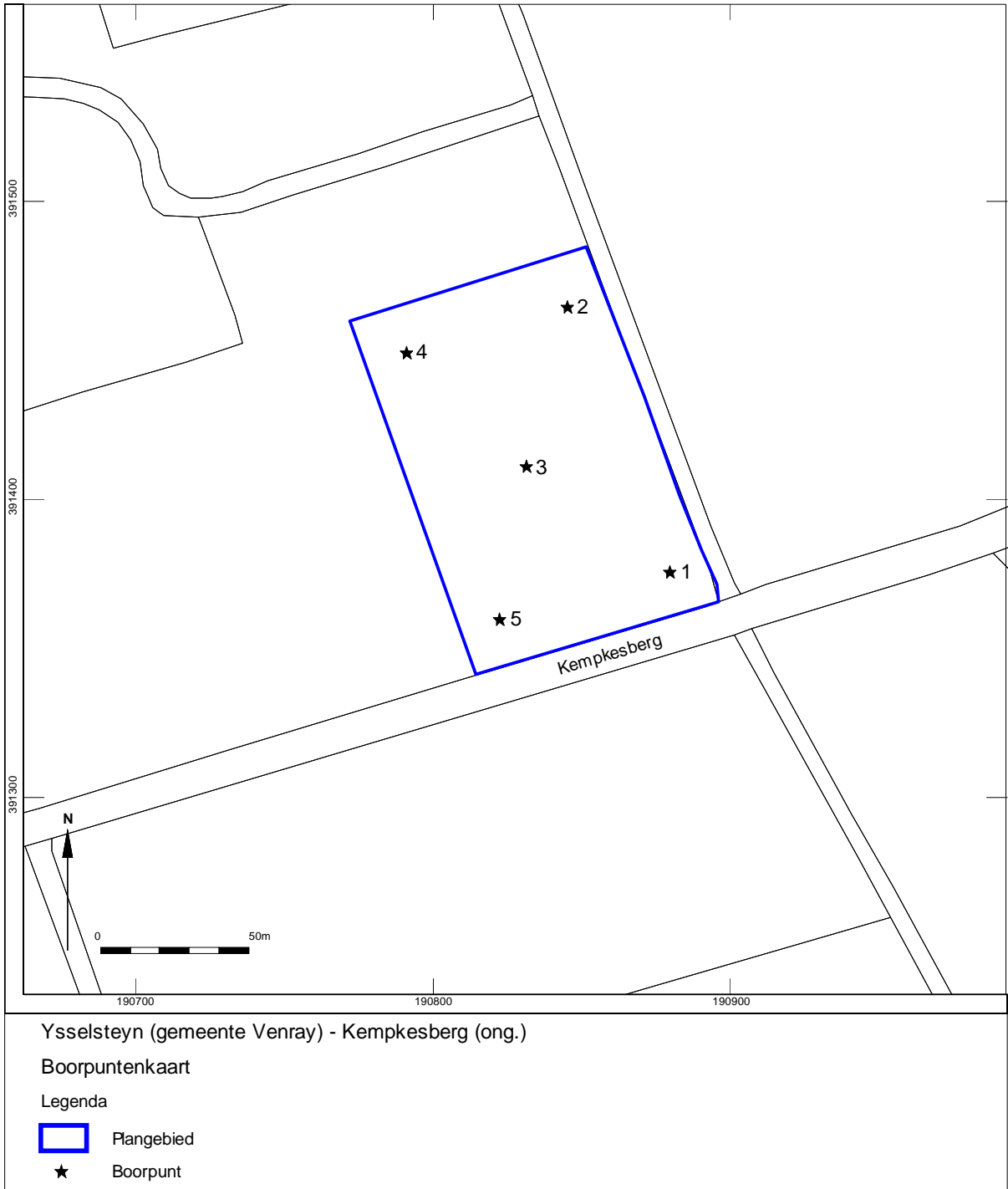
Tijdens de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek zijn, zoals verwacht, dekzanden op fluvioperiglaciale afzettingen aangetroffen. In één van de boringen was de oorspronkelijke veldpodzolbodem nog intact. In de overige boringen was de bodem tot in de C-horizont verstoord, waarbij in de verstoorde laag onder de bouwvoor nog wel restanten van de veldpodzol aangetroffen. Door deze verstoringen is de kans op intacte vindplaatsen uit het Paleo- of Mesolithicum voor de onderzoekslocatie klein te noemen. De trefkans voor de locatie voor deze periodes kan op basis van dit onderzoek dan ook naar beneden worden bijgesteld.

4 Aanbeveling

Door de grotendeels verstoorde bodem en de daaruit voortkomende lage trefkans is in overleg met het bevoegd gezag (drs. J. Schotten, SRE, namens de gemeente Venray) besloten af te zien van het in het bureau-onderzoek voorgestelde karterend booronderzoek of verder archeologisch onderzoek. Er zijn vanuit archeologisch oogpunt geen bezwaren tegen de voorgenomen ontwikkeling van het plangebied. De archeologische meldingsplicht blijft echter bestaan. Mochten tijdens toekomstige graafwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen, dan dient dit onverwijld aan het bevoegd gezag, de gemeente Venray, te worden gemeld. Het bevoegd gezag beslist of de locatie definitief kan worden vrijgegeven.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

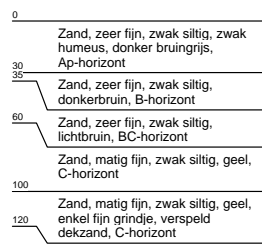
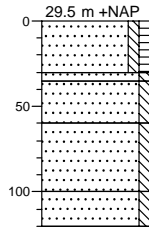
Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: J.J.A. Wijnen

Bijlage 1 Boorprofielen

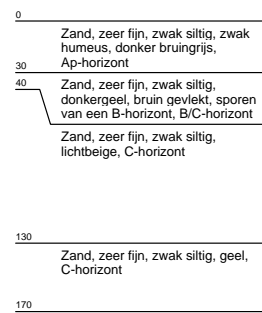
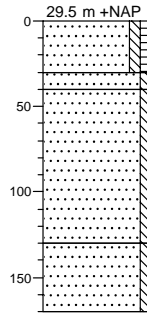
Boring: 1

X: 190880
Y: 391375

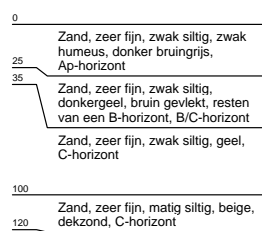
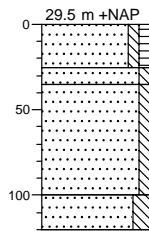
Boring: 2

X: 190845
Y: 391465

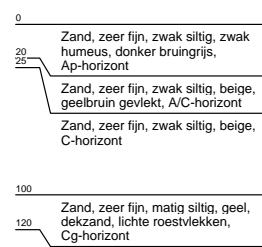
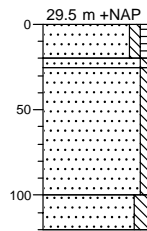
Boring: 3

X: 190831
Y: 391411

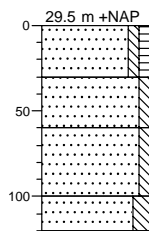
Boring: 4

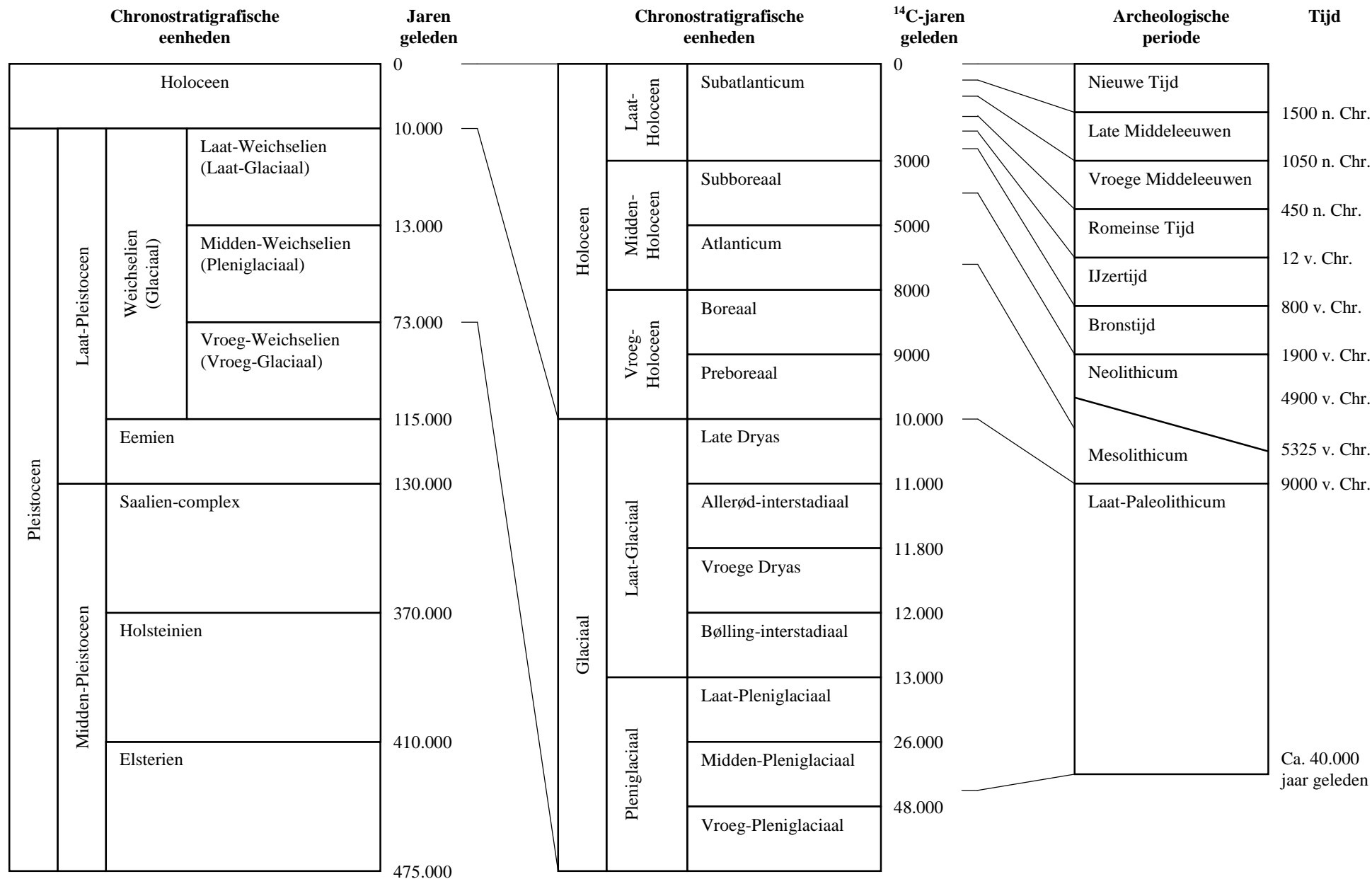
X: 190791
Y: 391449

Boring: 5

X: 190823
Y: 391360

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.